

SANSKRİT DİLİYLE OLUŞTURULMUŞ BUDDHİST ESERLER (2)

Lalita Vistara:

Bu eser oldukça gizli Mahāyāna metinleri olan Vaipulya Sūtralar'dan (Büyük Uzunluktaki Konuşmalar) biridir. Lalita Vistara (Eğlencenin Ayrıntılı Anlatımı) denilmesinin nedeni ise, Buddha'nın bu dünyadaki yaşamının ve yaptıkları işlerin onun eğlencesi olduğunu (Lalita: Eğlence) öne sürmesindedir. Zaten giriş bölümünde de Buddha, olağanüstü güçlere sahip göksel bir yaratık olarak gösterilmiştir. Tıpkı Pāli metinlerinde olduğu gibi "şöyle işittim" diye başlar. Ancak Pāli metinlerinde Buddha'nın çevresinde birkaç mürit, en fazla beş yüz keşiş vardır. Bu eserde ise görkemli Buddha'nın etrafı 12.000 keşiş ve 32.000 Bodhisattva ile çevrilidir.

Buddha karanlıkta oturmuş meditasyon yaparken saçının bir parçasından çıkan bir ışık gökyüzüne, tanrıların ülkesine gider. Tanrılar, hayretler içinde kalırlar, hemen koşup Buddha'nın ayaklarına kapanırlar. Bu dünyanın kurtuluşu için Lalita Vistara'nın açıklanması gerektiğini söylerler. Önceki Buddhaların açıklamış olduğu bu metni öve öve bitiremezler. Bu uzun girişten sonra eserin gerçek konusu gelir. Bu da gene Buddha'nın biyografisidir. Sanskrit ve karışık Sanskritle yazılmıştır.

Lalita Vistara'nın ne zaman yazıya çevrildiği tam olarak bilinmez. MS 1. yüzyılda Çinceye çevrildiği düşünülüyordu ama bunun kesin olmadığı anlaşıldı. Tibetçeye yapılan çeviri de 9. yüzyıla aittir. Cava adasındaki Borobudur'da bulunan Buddhist tapınağını süsleyen sanatçılar bu eseri biliyordu ve ondan yararlanmışlardı. Bu tapınağın tarihi de 850-900 civarındadır.

Lalita Vistara hem dinler tarihi hem de edebiyat tarihi açısından çok önemli bir kitaptır.

Buddhaçarita:

Şair Aşvaghosha'nın en ünlü eseridir. Kālidāsa'dan önce yaşamıştır ve yaşamı üzerine fazla bir bilgi yoktur. Olasılıkla Brāhman bir aileden gelen, dinsel yanından çok sanatçı yanı ağır basan bir kişidir. Çin ve Tibet kaynaklarına göre hükümdar Kanişka'nın (2. yüzyıl) çağdaşıdır. Doğum yeri Sāketa, Benares veya Patna'dır. Önceleri Buddhizmin Sarvāstivāda okulundan iken sonradan Mahāyānacı olmuştur. Çok iyi bir müzisyendir.

Aşvaghosa, Buddhaçarita'da doğumundan ölümüne kadar Buddha'nın yaşamını anlatır. Bu anlatımda destansı ve akıcı bir dil kullanmıştır. Ayrıca Buddha ile ilgili olarak anlatılan mucizelere fazla yer vermez. Eser Çince ve Tibetçeye çevrilmiştir. 1892'den sonra Avrupa dillerine yavaş yavaş çevrilmeye başlanmıştır.

Çince ve Tibetçe çevirilerde 28 bölüm vardır; Sanskrit metinde ise 17 bölüm bulunmaktadır. Bu 17 bölümün de ilk 13'ü eski, orijinal metindir. Geri kalan bölümleri Amritānanda 19. yüzyıl başında tamamlamıştır.

Aṣvaghosha'nın anlatımı çok güzeldir ve bu yüzden Buddhaçarita bir Mahākāvya'dır (Büyük Şiir). Rāmāyana'nın yazarı Valmīki, Aṣvaghosha'dan önce yaşamıştır. Bu iki şair, Kālidāsa ile birlikte, ölçülü bir süsleme sanatının (Alamkāraśāstra) öncüleri olmuşlardır.